

Å dele og å leve det glade budskap

Samling 12, Økt 1, Punkt 4

St. Nikolas og St. Karl Lwanga

Har du hørt om en av disse helgenene før? Veldig mange, både kristne og ikke-kristne, har nok vært borti St. Nikolas. Den moderne julenissen vi finner overalt når det nærmer seg jul har blitt inspirert blant annet av St. Nikolas, både med tanke på hvordan man mener Nikolas så ut og med tanke på hva han gjorde. **Og, hva gjorde Nikolas egentlig?** Han var en biskop som levde i et område i det vi i dag kaller Tyrkia. Biskop Nikolas så hvor mange familier med barn og unge som led nød, og han ble snart kjent for å reise rundt med mat, klær, medisiner og penger, ofte i litt annen forkledning, slik at folk ikke skulle kjenne han igjen. Hans minnedag, den 6. desember, er også midt i juleforberedelsene (vel...adventstiden), noe som knytter han enda mer til alt som har med jul å gjøre. Les gjerne mer om Nikolas på side 2 og 3 i dette dokumentet.

St. Karl Lwanga er også en kjent helgen, men ikke nødvendigvis for så mange i Europa. Han er heller ikke en helgen man umiddelbart knytter til juletiden. Han var en ung prest fra Uganda, og ble på 1800-tallet sendt sammen med en sto gruppe prester inn i områder i Afrika som fremdeles ikke var evangelisert. Han var med andre ord en misjonær.

Hva er så en misjonær? En misjonær er på en måte en som gjør det englene gjorde da de forkynte for gjeterne på marken at Jesus – verdens Frelser – var født. Gjeterne hadde aldri hørt om Jesus før. Ved å velge å tro på det de ble fortalt, lot de seg omvende og tro at det fantes en frelse; en vei til Gud for alle mennesker. Det er derfor Jesus kom, og det er derfor det er så utrolig viktig at vi som lærer om Jesus ikke bare holder det for oss selv, men deler det med andre.

Jesus har gitt oss alle **misjonsbefalingen** ([Bibelselskapet | Nettbibelen](#)) der han ber alle mennesker dra ut i verden og fortelle om Bibelens budskap og å døpe folk. Dette betyr rett og slett at vi skal hjelpe folk til å omvende seg og tro på Jesus og på det Jesus har fortalt oss om Gud og om det evige livet vi kan få med Gud etter døden. At Jesus er en gud som ble født som et menneske inn i fattige(re) kår, og at han sa det viktigste her i verden var å elske Gud, sin neste og seg selv, det(te budskapet) var svært annerledes enn det både stammefolk og folk tilhørende andre religioner var vant til å høre. Det ga et nytt syn på livet og et nytt håp, i tillegg til at det likestilte alle, uansett om man var fattig eller rik.

Da Karl Lwanga og følge hans reiste innover i Sentral-Afrika for å evangelisere (misjonere), endte det dessverre veldig tragisk. Han og de han reiste sammen med ble drept. Likevel fortsatte de å tro på Gud. De ville ikke gi opp sin tro selv om de måtte gi opp sitt liv. **Karl og følge hans ble alle martyrer**, altså ble de drept fordi de nektet å slutte å tro på Gud. Her kan du også lese mer om St. Karl Lwanga: [Den hellige Karl Lwanga og hans 21 ledsagere \(d. 1885-87\) – Den katolske kirke](#) Les gjerne mer om martyrer her: [martyr – Store norske leksikon \(snl.no\)](#). Her kan du også lese om St. Stefan, den første martyer: [Den hellige Stefan Protomartyren \(~1-~35\) – Den katolske kirke](#).

6. desember: St. Nikolas

Vet du hvem som startet opp julenisseskikken? Det var en katolsk biskop som levde for 1.700 år siden – biskop Nikolas av Myra. Myra var en by i det landet som i dag heter Tyrkia, og hvor noen av de aller første kristne menighetene var blitt grunnlagt av apostlene Paulus og Barnabas. Nikolas ble født i den lille landsbyen Patara, der det bodde mange greske familier, deriblant foreldrene hans.

Hva er det i St. Nikolas' liv som har gjort ham til en av Kirkens mest kjente helgener, og til forbilde for alle julenisser i verden?

Kort fortalt: Nikolas var en svært gavmild person. Selv om han kom fra en familie med svært god råd, og hadde vokst opp med alt han kunne ønske seg, forstod han at gleden ved å dele og ved å gi bort, er så mye større enn gleden over å eie.

Av foreldrene sine, som begge var dypt fromme kristne, lærte Nikolas å bli oppmerksom på andre menneskers behov. Faren var kjent for å gjøre godt mot alle innbyggerne i byen; han lærte tidlig Nikolas å dele med andre, og moren Anna var søster av biskopen av Myra, som også het Nikolas. Hun lærte lille Nikolas opp i å leve slik Jesus hadde sagt: «*Gi den som ber deg, og vend ikke ryggen til den som vil låne av deg*» (Mt 5, 42), og: «*Gi, så skal dere få: Et godt mål, rystet, stappet og breddfullt, skal dere få i fanget. For det skal måles opp til dere med det samme mål som dere selv bruker*» (Lk 6, 38). Nikolas hadde et varmt hjerte. Han oppdaget fort at mange av barna rundt ham ikke hadde det like bra som ham. I stedet for å skryte av alt hans familie eide og hadde, forsøkte han å hjelpe dem så ofte han kunne.

Jo mer Nikolas fikk høre om Jesus, jo mer opplevde han at Gud kalte ham til å følge Jesus. Onkel Nikolas, biskopen, la merke til at Nikolas var svært glad i Gud, og sørget for å lære ham opp til å kunne lese fra Den hellige skrift i messene, og deretter gi ham utdannelsen han trengte for å bli prest. Da Nikolas var 19 år, viet onkel Nikolas ham til prest og satte ham til å lede et kloster han hadde bygget.

Da Nikolas var blitt omtrent tjue år gammel, døde begge foreldrene av pest. Det var svært trist for Nikolas. Onkel Nikolas tok seg nå av ham. Av foreldrene arvet Nikolas en stor formue, men han brukte ikke pengene på seg selv. Som prest møtte Nikolas mange mennesker, og mange av dem var svært fattige. Nikolas ga bort alt han hadde arvet til alle disse, men alltid på en slik måte at ingen kunne oppdage hvem som hadde gitt gaven.

Etter noen år døde onkel Nikolas. Da dro den unge pater Nikolas på en pilegrimsreise til Egypt og Det hellige land. Han ville se hvor Jesus hadde levd og undervist, hvor han hadde feiret nattverden med sine disipler, se stedet der Jesus var blitt korsfestet og graven han hadde stått opp fra. Vi kan tenke oss at han slik ville hente nytt mot til å gå videre i livet. Den gangen tok en slik reise mange måneder, ofte år. Da Nikolas endelig kom tilbake til Myra, ble han innsatt som biskop etter onkelen.

Vi vet egentlig ikke så mye om Sankt Nikolas, men det finnes en del legender - gamle historier som er blitt fortalt om og om igjen opp gjennom årtusenene - om det gode den hellige Nikolas gjorde. En av de mest kjente historiene, og den som har lagt grunnlaget for vår tids julenisseskikk, er denne:

I St. Nikolas' fødeby, Patara, bodde det en svært fattig mann. Han hadde tre døtre, men han var svært bekymret, for nå var de nesten voksne og klare til å gifte seg, men han hadde ingen penger til å betale medgiften unge piker den gang måtte ha. Han hadde antageligvis heller ikke råd til å fortsette å la dem bo

hjemme. I sin fortvilelse lurte faren på om han var nødt til å selge dem til menneskehandlere. Dette fikk biskop Nikolas høre om, og en slik forferdelig skjebne kunne han ikke tillate at døtrene skulle lide. Om natten listet biskop Nikolas seg bort til mannens hus og kastet inn en pose gullmynter gjennom et åpent vindu. Det var nok til å betale medgiften og bryllupet for den eldste datteren. Året etter gjorde biskop Nikolas det samme for den andre datteren. Nå ble faren nysgjerrig, så da den tredje datteren nærmet seg gifteferdig alder, holdt han vakt ved vinduet hver natt. Da Nikolas kastet den tredje posen mynter inn vinduet, løp mannen ned på gaten og så at det var biskop Nikolas som stod framfor ham. Mannen takket ham inderlig, men biskop Nikolas ba ham om ikke å fortelle det til noen og i stedet takke Gud.

Den aller eldste legenden om St. Nikolas forteller hvordan han reddet tre soldater som uskyldig var blitt dømt til døden. St. Nikolas var nemlig ikke bare gavmild; han hadde også en sterk rettferdighetssans, og sa tydelig fra når noen gjorde urett mot andre. Guvernøren i Myra hadde fått penger for å arrestere og drepe soldatene. Da biskop Nikolas fikk høre om henrettelsen som skulle finne sted, løp han ned til henrettelsesstedet og dro sverdet ut av hendene på bøddelen. Deretter ga han den korrupte guvernøren en skikkelig skjennepreken, og ga seg ikke før guvernøren angret det han hadde gjort og lot de tre uskyldige soldatene gå fri.

Denne dagen hadde biskop Nikolas tre utsendinger fra den romerske keiseren Konstantin på besøk. De hadde fått i oppdrag å få slutt på et opprør et annet sted i landet, men vinden hadde ført skipet deres til Myra. Disse tre sendemennene så med egne øyne hvor modig den hellige biskopen grep inn. Da de kom tilbake til keiserens by Konstantinopel, opplevde de selv å bli kastet i fengsel fordi en romersk leder - en prefekt - hadde fremmet falske anklager mot dem. Prefekten fikk keiseren til å utstede ordre om å henrette de tre utsendingene. Da husket de på hvordan biskop Nikolas hadde hjulpet de tre uskyldig dømte soldatene, og ba Gud om hjelp gjennom den hellige biskop Nikolas' gode gjerninger.

Den natten drømte både prefekten og keiseren om biskop Nikolas. Han var svært sint på dem, og truet dem til straks å slippe de tre uskyldige mennene fri. Da prefekten og keiseren møttes neste morgen, fortalte de hverandre om drømmene sine. Keiseren sendte bud etter de tre utsendingene og spurte dem ut om biskop Nikolas. Utsendingene fortalte at de hadde bedt til Gud om biskopens hjelp. Da slapp keiseren dem fri, og sendte med dem et brev til biskop Nikolas, der han ba biskopen slutte med å true keiseren, men i stedet be for fred i verden.

Biskop Nikolas levde til mellom år 341 og 352 etter Kristus. Det eneste vi vet sikkert er at det var den 6. desember. Dette er blitt hans minnedag, og den feires i mange land verden over.

Innbyggerne i Myra forstod at biskop Nikolas var en hellig mann allerede mens han levde. Kort etter hans død bygget de en kirke over graven hans. Snart begynte det å strømme en klar olje fra steinkisten hvor St. Nikolas' kropp var blitt lagt. Mange syke opplevde å bli friske når de smurte seg med oljen.

Benrestene til St. Nikolas ble flyttet fra Myra til Italia tidlig på tusentallet, og oppbevares siden da i en kirke i Bari. Også fra dette skrinet strømmer det ut olje. Oljen deles ut i flasker til troende som ønsker det.

St. Nikolas er skytshelgen for fattige, for ugifte jenter og bruder, for pilegrimer og mange yrkesgrupper fra tidligere tider. Vi kan be ham om hjelp for å få tilbake stjålne ting, for trygge reiser, mot skipsforlis, tyveri og ran, fengsling og falske anklager, og be ham om et godt ekteskap.

Særlig i Nederland er St. Nikolas populær, siden landet opp gjennom historien har drevet mye med sjøfart og handel, og St. Nikolas regnes som skytshelgen også for sjømenn og handelsfolk. Den 6. desember hvert år får barna i Nederland gaver av en person utkledd som Sinter Klaas, som de kaller ham, med røde bispeklær, bispelue og langt, hvitt skjegg. Det er denne feiringen av St. Nikolas som har vært starten på julenisseskikkene som i nyere tid er blitt blandet opp med ikke-kristne eventyr og kjøpepress.

Vi ser at St. Nikolas står for mye mer enn nissesmil og pakker: Han var et menneske som ut fra sin kjærlighet til Jesus Kristus ga uten å tenke på seg selv, som modig forsvarte de fattige og de som ble urettferdig behandlet, og som viste hvordan vi bør leve i dyp respekt for Gud.

Hellige Nikolas, be for oss!